

JÄ KOJTŠVIJJÜN JATS KOJTSMËKIN JUU' VE'E JAYU OY TYUKJÖÖJTYKAP.

TRANSLATION OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS TO MIXE IN THE
ALTERNATIVE TO TOTONTEPEC, MIXE, OAXACA, MEXICO.

Article 1

Tum akijpxa xa ve'e jayu kye'ex, ve'em ax jö'n tyukidaakjüva tijaty mëkin; ve'empa axjö'n jä jyööjtykin di yaknaxy, jats oy myujatyöö'tëjk di mëët nayjavajüt.

Article 2

Tum apaatjüp yë ve'e jayu ixyë'ë yë pava'nün, va'an di pëna di tiya, jya të'ëxtëjka, jya yaa'tyëjka, jya tikütsam jä jyaantsy ja'vün, pën vintso jä vyinma'yün uk pu jyööjtykün di yakyo'oy, di yaknaxy.

Ka'a ve'e tii y'itüt viijnk ixün jya tikütsam jä yakkutöjkün jöma jööjtyka jöma tsyüüna, pënu viijnk jä yakkutöjkjüp uk pu viinm jä nyaajkutöjkküxjü.

Article 3

Yakjayäjpp pe'e jä mëkin, jats jayu jyööjtykat, oy tsöj, ka'a jayu yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 4

Nipëna ve'e kyayak'akää'yat jats myutönüt tsaatsytö'nün mëët, ka'a ve'e pyüma jatse'e jayu kyää'työnüt jats tsyaatsy tönüt.

Article 5

Nipëna ve'e kyayakvopüt, kyayaktsiiküt, uk yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 6

Ananyijöma ve'e jayu tyukida'akyjē, jats yakvintsē'ēgat kyutōjkin, myēkin jats vyinma'yin jōma tsyüuna.

Article 7

Jä pava'nün tökē'ēyji jä ve'e jayu di akäägat, tö'kē'ēyji jä ve'e jayu di nikojtsva'atsüt. Pün pün tse'e töömp, nüüjmip ka oyap, yü pava'nēn tse'e xputējkimdap.

Article 8

Ananyijöma tse'e tyukida'aky jä putējkin, jä yakkutōjkün juu' ve'e putēkap jats ka'a pēn di vinaxy, jats jä mēkin xō'n jä pava'nün di yakkutuk.

Article 9

Ka'a ve'e pyüma jats jayu yaktsömüt uk pu yakmatsüt ovintsova, ni ka'ava jats jayu yakvojppitsümüt nyaax, kyajpün jēēt.

Article 10

Tum tukidaakpjüp tse'e jayu ananyijöma jats yak'amtünaxüt may jayu vyinkujk, jats jä tokinpayo'yva pēn oy töömp, van'ittse'e yak'ixüt yakpayo'oyüt pēn jyayejpp pe'e ja tokin juu' ve'e yaktuknixē'ē'ip.

Article 11

Ka'a tse'e di akääga jats jayu tokinjēētp tyun tankojüt pēn ka'ana ve'e oy yak'ix, yakpayo'oy jä tyokin, ve'em ax jō'n jä pava'nün pyüma.

Nipēna tse'e kyayaktokinpēmüt ku ve'e ti di tun, di kēts, pēn ka'a ve'e jä kutōjkin jats jä pava'nün ve'em vya'any. Ka'a tse'e di akääga jats niyōjk tyun yaktukkuvājtpat jä tyokin, vanxüpe'e di kuvätüt ax jō'n jä pava'nün yo'oy.

Article 12

Nipüna tse'e kyayaktutëjkijyat ovintsova jyööjtykin, jyëëjnü tyëjk , jatsü y'it juu' kyë'mip , mëët këts ayook juu' yakvintsë'kintokijyap, pën ve'emtse'e jyatsy, tukidaakjüp tse'e jats jä pava'nün kyuva'anjüt kyukotsjüt.

Article 13

Tukidaakpe'e jats jayu yo'oyët nyaxüt pün jömajaty jayu di tsük, uk pu pün jöma jayu jyööjtykava'any, pün jöma jayu naax, kajpën nyatyukmutsükjë.

Yakjajtype'e yë pava'anün jats jayu nyëjkxüt viinjktsoj, jekum uk pën jöma tëmü naat jats di avimpijtinüvat nyaaxü kyajpün.

Article 14

Pën pën tse'e yakpavojpp o'yip tse'e di anëjkxat viijnk it jatse'e jäm tsyëënat jyööjtykat. (Jekum).

Ixyü'ü yë kutöjkën ka'a tse'e yaktuktää'nüt, jats jayu nyin va'anüt, jats ka'a yü ve ve'e y'oya ax jö'n Naciones Unidas di pava'any.

Article 15

Tö'kkë'ëyji tse'e jayu di vinmatsyjü jatse'e tsyëënat jyööjtykat jöma tyukida'akyjü.

Ka'a xa ve'e di vinmatsyjë jats jayu yakpüjkjat jä it, naxviijn jöma jyööjtykën di yaknaxy,ni ka'a tse'e yak'akää'yat jats tyanüt pën nëjkxüvaanüp viijnktsoj.

Article 16

Jä jayuda juu' jyööjnt të di ajä'yidinü jats yaa'vyëjktinüt, tyë'ëxpëjktinüt, ka'a tse'e yakviijnk ixüt pën jöma tsyoo'nda, jats jä jyaantsyja'vinkëjx, jatse'e nyamyëëttsëënajadat, y'önëk di jayäptat jats oy jyööjtykadat ku nyamyëëttsëënajadat, nay ve'empa pën vi'ntso di payo'oyda nyamyasookjidinüt.

Van'it tse'e nyavyëkjüdat pën ve'emme'e jä tsyojkünda jä navyëjkjüvada.

Jä jayu yaa'tyëjk , të'ëxtëjk , müjjit muutskit, jä'äkëjx tse'e jyäja kajpün, vyinmajtsjup tse'e pyutëkajüt, kyuva'anjüt kyukotsjüt jä yakkutöjkpa pyava'nün.

Article 17

Tö'kë'ëyji jayu di vinmatsyjü jats pëëmdük dë jayäpüt, ve'em ax jö'n nëtö'jaty, uk pu tö'kmuk.

Ka'a dë vinmatsyjü jats jayu ovintsova yakpëjkjat y'it.

Article 18

Tö'kë'ëyji jayu di vinmatsyjü jats viinm di payo'oyüt pën tii työnüvaampy uk pën vitso jä jyaantsyja'vün, o'yip di yaktikütsüt jä jyaantsyja'vün jats di yakyo'oyüt naaydum uk pu jayu mëët, o'yip di yakjay'ixjüt, dyakjanyijavajüt jä y'ixpëjkün jats kyutyö'nün mëët.

Article 19

Tum tukidaakjup pe'e tö'k uk pu jadö'k jats di kojtsnaxüt vintso juu' dë payo'oy ax ka'a tse'e të akääga yaktuk'ixüt yaktukmotuvat pën vintso juu' të dë kojtsnaxy o'yip dë yakjanyijavajüt pën jöma jatsy dë tsëk, pën vintso dë tsëk.

Article 20

Yakjajtsype'e jä pava'nün jats jayu nyamyökjüt jats jayu nyatyukotsjüt nyatyukmaaydükjüt pënu tii oy yakxon. Vyinmajtsjudüp tse'e jayuda jats nyay'amökajadat jats dë kojtsmöktat juu' oy juu' tsöj jats ka'a myutoküntun.

Nipënats kyayak'akää'yat jats dë tönüt, uk dë tuktëkat pën tii kyatsëjqp.

Article 21

Tukidaakjüpü jayu jats kyajpün dë mutönüt viinm, uk kutöömpa mëët juu' dyakvinkën.

Vyinmajtsjuvap tse'e ananyijöma jayu jats ja myujayuda di mutönüt jöma kyunaaxa.

Vä'ä xa ve'e kyutöjkün töömp ja kajpün pyava'any jats kutöönk di patöndat, ax kajpün tse'e vye'na pyava'any uk pu di pëëmp pën vin'itte'e tyukida'akjü jats kutöönk tyukida'akyjü pën vintso ve'e di yakyo'oydat uk pu di yakjapyanëjkxjüdat vintso ve'e oy tsöj yo'oyüt, jats ka'a jayu koojji nyavyin'ëë'njüt.

Article 22

Tö'kkë'ëyji ve'e jayu di vinmatsyjü, jats jayu oy tsöj tsyëënat, jats jayu yakmo'ojüt jä putëjkin juu' tëmji uk jekum tsoo'mp meen këjx, uk jyatikëjxa, jä'ä tsyë ve'e, jats di tuk'oyat di tukjöjtsykat pën pën yë di majtsp.

Article 23

Vyinmajtsjupe'e jats tö'kkë'ëyji jayu työnüt jats di vinkonüt pën tii töönk työnüvaampy, oyü tsöj, jats ka'a työönk yaktukmaso'oküt , pën y'akää'yajüt jats dyaktikütsüt ja jyayvün yë putëjkinkëjx

Jyapëna, tse'e pën pëne'e töömp tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt akijpxa mëët myu'atöönk jats ka'a yakviijn'ixüt

Jyapëna pën pën mutöömp, ax tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt pën vinxüp di akääga jats nyipaadüxjüp ku dyaktönüt mëët tsyaanü kyoo, jats pën tii o'yip jyaa'k yaktukputëkat.

Vä'ä ve'e tyukida'aky jats jayu ja nytenyiva di pëmüt ax juu' ve'e nikojtsva'atsjudap ku ovintsova yaktönüt työönkjëx.

Article 24

Tukidaakjupe'e jayu jats pyoo'kxün xëë yakmo'ojüt axjö'n tyukida'akyjü, ve'em ax jö'n yakmujöyüt, namvaat pyëë'kx.

Article 25

Vä'ä ve'e jayu tukidaakjup jats oy tsöj tsyëënat, ve'em mëët tsyaanü kyoo, jats kyaaky nyëë, vyit xyox jats tyëjk jöma jyööjtykat, tsyoojy di paa'tüt vin'it tyukida'akyjü, tukidaakjup jats yakputëkat pënü ka'a tii työönk, pënü pëjkjup, pënü yakku'oo'kp, pënü mëj'önükinüp uk pënü tii ayo'vün yaknajxyp, uk jyatikëjxa.

Tukidaakjup jä tē'ëxtëjk juu' maaxmëët jats yakputëkat, nayve'empa naaydüm 'önükta juu' jām tyee' tyaak, uk pu juu' tyee' ka'ijtp nay tukidaajidip tse'e jats putëjkin yakmo'odat.

Article 26

Tukidaakjup jayu jats y'ixpëküt. Tukidaakjup tse'e jats pi'k önük ve'emji y'ixpëküt juu' jä ku y'ixpëjkün dü tsoo'ndük. Nay ve'em ixpëküpe'e jä pi'k'önük oyam tee' taak di ja ka tsoküt. Jats juu' mëj'ixpëjkün tö'kë'ëyji jayu di vinmatsyjü; ve'em ax jö'n jayu jä myëëdaakün.

Vä'ä ve'e tyukida'aky jats ja ixpëjkün työnüt vintso jayu oy tsöj di tukjööjtykat, jats jayu yakvintsë'ëgat, jats di nijavat vintso jyööjtykat; jats pyutëkat vintso nyavyinmotujadat, uk pu jayu nyayjavajüt, tö'k it uk viijnk it , ve'em ax jö'n jömajaty costumbre tyiküts, uk pu jaantsy ja'vün; jats yak'ixüt pën vintso yaktukjööjtykat Naciones Unidas pyava'nün.

Tukidaakjup tse'e jä tee' taak jats di vinkontat pën tii ixpëjkin tyukmutsojktup tsyaan kyoo.

Article 27

Tukidaakjup xa ve'e jayu jats di vinkonüt jä yakxoojntkün pën juu' tsyëjqp di tuktëkat kyajpünkëjxm, o'yivap tse'e jats di tuktëjkivat pën tii vijjün käjjün ne'e jäjip uk o'yip jä kajpünküjx.

Tukidaakjup pe'e jayu jats yakvintsë'kijat pën ti ve'e yak'oyip yakpaadip, uk pu pën ti ve'e y'ixpü pyaatyp mëët jä vyijjün kyäjjün.

Article 28

Vä'ä ve'e tukidaakjup jats yë kêts yë ayöök juu' yam töömp kojtsjup jats yë yo' oyüt jyajöma itü naxviijn ax jö'n ixyam dü nipayo'oy, jats yakkutyönüt vintso dü vinmatsyjü

Article 29

Vä'ä ve'e dü vinmatsyjü jats yakmutönüpe'e kajpün, küx jämme'e jayu jyöjtykat nyaxviijnat vintso dü vinmatsyjü.

Ku tse'e tsyokjüt jats ja jayu oy jyöjtykat vä'ä tse'e ja jayu pava'nün yakkutöjküxjüp jats ve'em y'oyat jä jöjtykün meët jä myujayü, jats ve'em oy jä jyöjtykün dü yaknaxtat.

Ka'a yë ve'e yë pava'nün ovintsova jayu dü yaktöönkpaa'tüt, ve'emji ve'e työnüt vintso Naciones Unidas dü pava'any.

Article 30

Ka'a ve'e tyukida'akjü jats ixyë'ë yë pava'nün ovintsova jä yakkutöjkpa dü yaktönüt uk jyapëna dyaktönüt pën vintso dü ka vinmatsyjü, ax jö'n myujayu di nin tukmutokintönüt.